

Asia: VN/16881/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Edustan

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

ministeriö tai valvontaviranomainen

Miten esitys vastaa hallitusohjelman tavoitteisiin

1) Tukeeko esitys tavoitteita vahvistaa psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta uudistamalla psykoterapeuttikoulutusta kaksiportaiseksi ja säätämällä ensimmäisen portaan koulutus maksuttomaksi.

Kyllä, miksi? [Esitys on Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan hyvin perusteltu ja tukee sen taustalla olevia hallitusohjelman tavoitteita.]

2) Tukeeko esitys mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista kehittämällä perustason mielenterveyspalveluja ja porrasteista hoitomallia?

Kyllä, miksi?

3) Tukeeko esitys lasten ja nuorten terapiatakuuta?

Kyllä, miksi? [Esitys on Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan hyvin perusteltu ja tukee sen taustalla olevia hallitusohjelman tavoitteita.]

Esityksen mukaan kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen ensimmäisen taso sisältäisi yhtenäiset edellytykset tuottavan teoreettisen koulutuksen (30 op) lisäksi menetelmällisten opintojen kokonaisuuden (15 op), joka voisi sisältää koulutusta lyhytinterventioihin tai eri psykoterapiasuuntauksille ja -muodoille yhteisiin terapeuttisiin taitoihin

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen tavoitetta?

-

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus palvelujärjestelmän tarpeiden mukaista koulutusta?

-

Palvelujärjestelmien tarvitsemien lyhytinterventioiden vuosittaiseksi koulutustarpeeksi on arvioitu noin 2 000 - 4 000 koulutettavaa vuodessa. Millaisessa yliopistojen ja hyvinvointialueiden työnjaossa ja yhteistyössä lyhytinterventioiden koulutus tulisi toteuttaa, jotta se toteutuisi määrällisesti ja laadullisesti riittävänä? Mahdollistaako esitys tarkoituksenmukaisen työnjaon ja yhteistyön?

-

Rahoituksesta

Toteuttaako esitetty rahoitusmalli esityksen mukaisen koulutuskokonaisuuden toteuttamista?

-

Muuta huomioita esitettyyn rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyen?

-

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilön erikoispätevyys

Huomioita ehdotettuun erikoispätevyyteen ja sen rekisteröimiseen liittyen?

Lupa- ja valvontavirasto ei puolla hallituksen esityksessä ehdotettua erikoispätevyyden merkitsemistä ammattihenkilörekistereihin seuraavin perustein:

1. Erikoispätevyyden rekisteröinti ei ole tarpeen valvontatehtävien hoitamiseksi

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vain sellaiset ammattioikeudet (ja erikoispätevyydet) tulisi rekisteröidä, joilla on valvonnan tarve. Asia on ilmaistu myös sosiaali- ja terveysministeriölle keväällä 2023 toimitetussa ns. kokonaisuudistuskirjeessä seuraavasti:

” Säännöksissä tulisi määritellä yksiselitteisesti, mitä rekisteriin merkittävällä erikoispätevyydellä tarkoitetaan. Valviran näkemyksen mukaan tällaisena tulisi pitää vain koulutusta, jolla on valvonnallista merkitystä ja joka vaikuttaa ammattihenkilön oikeuksiin tai velvollisuuksiin (esimerkiksi sairaanhoitajan rajattu lääkkeenmääräämisoikeus).”

Terveydenhuollon ammattihenkilölain 24 a §:n 1 momentin mukaan Terhikki-rekisteriä pidetään valvontatehtävien hoitamiseksi. Vastaavasti sosiaalihuollon ammattihenkilölain 16 §:n 1 momentin nojalla myös Suosikki-rekisteriä pidetään valvontatehtävien hoitamiseksi. Hallituksen esityksen perusteluissa rekisteröintiä on perusteltu sillä, että erikoispätevyydellä voisi olla valvonnallista merkitystä, sillä erikoispätevyyden antaman osaamisen voidaan katsoa olevan sellainen kokonaisuus, johon valvontaviranomainen voisi tarvittaessa puuttua ilman, että on tarvetta muuten puuttua ammattihenkilön perustoimintaan.

Terveystieteiden ammattihenkilölain 26 §:n 2 momentissa ja sosiaalihuollon ammattihenkilölain 20 §:n 2 momentissa säädetyt seuraukset voivat kohdistua vain ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuteen. Joten ilman säännösmuutoksia, ei ole mahdollista, että ammattihenkilöltä poistettaisiin erikoispätevyys ilman, että henkilöä valvottaisiin myös ammattihenkilönä.

Lupa- ja valvontavirasto ei näe mahdollisena sellaista tapausta, jossa erikoispätevyys poistettaisiin (uuden säännöksen nojalla), mutta ei muutoin puututtaisi ammattihenkilön oikeuteen toimia tehtävissä. Erikoispätevyyden merkitseminen ei luo oikeutta toimia missään tehtävässä. Jos ammattihenkilö harjoittaa ammattiaan ja siinä käyttää psykososiaalisia työmenetelmiä, vaarantaa potilas- tai asiakasturvallisuuden, tulee tällöin puuttua myös hänen ammattihenkilönä työskentelynsä esimerkiksi rajoittamalla ammattioikeutta.

Mikäli Lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin mahdollisuus poistaa ammattihenkilöltä erikoispätevyys, ei se kuitenkaan estäisi ammattihenkilöä toimimasta koulutuksensa mukaisissa tehtävissä, joten erikoispätevyyden poistaminen ei olisi valvonnallisesti merkityksellinen.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että uusi ehdotettu erikoispätevyys on luonteeltaan erilainen kuin rajattu lääkkeenmääräämisoikeus, joka luo selkeästi oikeuden määrätä lääkkeitä vaikka se merkitäänkin Terhikki-rekisteriin erikoispätevyytenä.

2. Eriarvioisuus ammattihenkilöiden ja ei-ammattihenkilöiden välillä

Lupa- ja valvontavirasto näkee rekisteröinnin haastavaksi myös siltä osin, että se asettaa ammattihenkilöt ja ei-ammattihenkilöt eriarvoiseen asemaan ilman perusteltua syytä. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että esityksessä ei ole kuvattu riittävän selkeästi miksi myös ammattihenkilöt eivät voisi osoittaa todistuksella käyneensä mainitun koulutuksen siten kuin ei-ammattihenkilöiden ehdotetaan toimivan. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto kiinnittää huomion siihen, että erikoispätevyys ei ole sellainen tieto, joka näkyisi julkisissa tietopalveluissa eli JulkiTerhikissä tai JulkiSuosikissa. Lupa- ja valvontavirasto pitää mahdollisena sekavan tilanteen syntymistä, jossa työnantajat eivät tiedä millä asiakirjalla henkilö voi osoittaa koulutuksensa, koska osan kohdalla se osoitetaan tutkintotodistuksella ja osan kohdalla rekisteröintitodistuksella.

Jos Lupa- ja valvontavirastolle säädettäisiin toimivalta ottaa ammattihenkilöltä erikoispätevyys pois, on epäselvää se, mikä merkitys tällä olisi silloin kun henkilö hakeutuu varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen. Jos katsotaan, että tällöin ammattihenkilö ei voi hakeutua varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen, olisi menettely kyseenalainen yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta.

3. Nyt jo koulutettujen henkilöiden tilanne

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että rekisteröiminen on epäoikeudenmukaista myös siitä näkökulmasta katsottuna, että kentällä toimii jo tällä hetkellä henkilöitä, jotka työnantajat taikka eri koulutustahot ovat jo kouluttaneet psykososiaalisiin hoitomenetelmiin ja työmenetelmiin. Lupa- ja

valvontavirasto ei näe mielekkäänä, että nämä henkilöt joutuisivat kouluttautumaan uudestaan yliopistossa, jotta he voisivat hakea Lupa- ja valvontavirastolta erikoispätevyyttä. Oletettavaa kuitenkin on, että erikoispätevyyden merkitseminen on sellainen asia, joka kiinnostaa kentällä mainituissa tehtävissä jo toimivien parissa.

4. Miten rekisteröidään erikoispätevyys ammattihenkilölle, joka on sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon ammattihenkilö

Esityksessä ei ole otettu kantaa siihen, miten erikoispätevyys merkitään, jos kyseessä on henkilö, joka on sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon ammattihenkilö.

5. Ulkomaalainen koulutus

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan erikoispätevyys voitaisiin merkitä myös ulkomaalaisen koulutuksen perusteella. Lupa- ja valvontavirasto arvioisi, voisiko ulkomaisen koulutuksen hyväksyä psykososiaalisten menetelmien erikoispätevyyden edellyttämäksi koulutukseksi koulutusten vastaavuuteen perustuen. Esityksen mukaan erikoispätevyyden merkitseminen ei kuuluisi ammattipätevyysdirektiivin piiriin.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että esityksessä tulisi määritellä selkeästi se, miten vastaavuutta arvioidaan, koska odotettavissa on, että ulkomailla kouluttautuneiden hakemuksia jätetään huomattava määrä. Esimerkiksi esityksessä ei todeta voiko Lupa- ja valvontavirasto lausuttaa koulutukset sellaisessa suomalaisessa yliopistossa, joka järjestää vastaavaa koulutusta vai tuleeko sen tehdä vertailu suhteessa ehdotettuun valtioneuvoston asetukseen. Jos Lupa- ja valvontaviraston tulee itse tehdä vertailu, on todettava, että valtioneuvoston asetuksen luonnos ei anna Lupa- ja valvontavirastolle tähän riittävästi työkaluja. Ensinnäkin valtioneuvoston asetusluonnoksen 3 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee olla yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettu yliopisto. Edellä mainittu poistaa käytännössä mahdollisuuden soveltaa valtioneuvoston asetusta ulkomaalaiseen koulutukseen. Vaikuttaisi siltä, että Lupa- ja valvontaviraston tulisi poimia valtioneuvoston asetuksesta ne säännökset, jotka voisivat soveltua ulkomaalaiseen koulutukseen. Sellainen olisi ehdotettu 5 §, jota ei kuitenkaan voitaisi soveltaa kokonaisuudessaan, koska 2 momentin 1 virkkeen mukainen työskentely ei ulkomailla kouluttautuneen osalta ole käytännössä mahdollista. Ehdotettu 5 § kuuluu esityksen mukaan seuraavasti:

” Psykososiaalisten menetelmien erikoispätevyyden edellyttämä koulutus on vähintään 45 opintopisteen laajuinen kokonaisuus, joka koostuu vähintään 30 opintopisteen laajuisista psykologian tai psykiatrian teoreettisista opinnoista sekä vähintään 15 opintopisteen laajuisista menetelmällisistä opinnoista. Menetelmällisten opintojen tavoitteena on antaa osaaminen vähintään kahden yleisimpien mielenterveyden häiriöiden hoidossa ja ennaltaehkäisyssä sekä mielenterveyden tukemisessa hyvinvointialueella käytettäviin menetelmiin.

Koulutukseen sisältyy käytännön työnohjauksessa tapahtuva asiakas- tai potilastyö hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle kuuluvassa terveydenhuollon tai sosiaalihuollon palveluyksikössä.

Ohjattua asiakas- tai potilastyötä on oltava vähintään puolet menetelmäopintojen määrästä. Asiakas- tai potilastyötä ohjaa psykoterapeutti tai muu yliopiston hyväksymä am-mattihenkilö.

Psykososiaalisten menetelmien erikoispätevyys edellyttämä osaaminen varmistetaan riittävällä määrällä ohjattua asiakas- tai potilastyötä sekä asiakas- tai potilastyötä ohjanneen ammattihenkilön antamalla arviolla menetelmällisestä osaamisesta.”

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että jos on tarkoitus, että ulkomaalainen koulutus, joka muodollisesti täyttää ehdotetun 5 §:n sisällön lukuun ottamatta 5 §:n 2 momentin 1 virkettä, on sellainen koulutus, joka Lupa- ja valvontaviraston tulee hyväksyä erikoispätevyydeksi, tulisi asia ilmaista selkeästi, jotta Lupa- ja valvontaviraston ei tarvitsisi erikseen arvioida sitä, miten koulutusten vertailu on tarkoitus tehdä.

Esityksen mukaan tarkoitus on turvata, että 1. tason koulutuksen suoritettuaan, henkilöt voisivat hakeutua varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan psykoterapeuttikoulutuksen luonteeseen kuuluu, että se muodostaa mm. ajallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Ulkomaalainen koulutus voi olla suoritettu monta vuotta sitten. Jos Lupa- ja valvontavirastolle säädetään rekisteröintitehtävä sen vastustuksesta huolimatta, tulisi lainsäädännössä selkeästi säätää siitä, että Lupa- ja valvontavirasto rekisteröi vain sellaisia ulkomaalaisia koulutuksia, jotka ovat alkaneet säännöksen voimaantulon jälkeen. Tätä puoltaisi myös se, että tällöin Suomessa koulututtuneet ja ulkomailla koulututtuneet olisivat yhdenvertaisessa asemassa keskenään, koska myöskään Suomessa aikaisemmin koulututtuneita ei voi rekisteröidä ammattihenkilöiden keskusrekistereihin.

6. Vaikutukset Suosikkiin ja Terhikkiin sekä maksulliseen toimintaan

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että rekisteröintitehtävä aiheuttaa muutoksia Terhikkiin ja Suosikkiin. Rekisterimuutosten toteutukselle tulisi varata riittävä toimeenpano-aika ja määräraha.

Ehdotettu muutos aiheuttaa tarpeen muuttaa myös Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuonna 2026 annettua valtioneuvoston asetusta (1177/2025), koska ilmeisesti on tarkoitus, että Lupa- ja valvontavirasto perisi rekisteröinnistä maksun, vaikka tätä ei ole mainittu hallituksen esityksen perustelujen kohdassa 4.2.2. ”Vaikutukset viranomaisten toimintaan”.

Muuta huomioitavaa esitykseen liittyen?

Huomiot

Esityksessä jää epäselväksi se, onko erikoispätevyys hankkimisen myötä ammattihenkilöllä mahdollisuus tai velvollisuus rekisteröityä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluntuottajaksi Soteri-rekisteriin, jos hän ei tuota muuta koulutuksensa mukaista ammattitoimintaa kuin ainoastaan erikoispätevyys mukaista palvelua. Lupa- ja valvontavirasto ei tällä hetkellä rekisteröi Soteri-rekisteriin erikoistumiskoulutusten tai eri terapioiden mukaisia palveluja, vaan rekisteröinti perustuu kansalliseen Aura luokitukseen. Lupa- ja valvontavirasto pitäisi hyvänä, että esityksessä sanottaisiin selkeästi se, ettei erikoispätevyys omaavaa henkilöä voitaisi rekisteröidä Soteri-rekisteriin. Muunlainen ratkaisu olisi ristiriidassa hallituksen budjettiriihessä esittämän norminpurkuesityksen kanssa.

Mikkonen Maarit
Lupa- ja valvontavirasto